

Referanser:

Arkivsak: 20/01358-46

Gjennomgang av liturgiske ordninger

Sammendrag

Kirkerådets og Bispemøtets sekretariat har hatt en gjennomgang av Den norske kirkes liturgier med hensyn til hvilke ordninger som har fått nye vedtak de senere årene, hvilke ordninger det er vedtatt liturgisaker for og hvilke ordninger som ikke er blitt behandlet.

Denne saken går først igjennom de siste årenes liturgisaker, både de som er vedtatt i Kirkemøtet og de som nå pågår. Etter denne gjennomgangen fremstilles forslag om å vedta liturgisak for noen flere av ordningene i tilknytning til det pågående arbeidet med vigsling og gravferd.

Til slutt legger saken frem et forslag om at omgjøre status for en del eldre ordninger til liturgisk ressursmaterie. Dette gjelder de gudstjenestene i Gudstjenestebokens punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak, samt ordningene «Omsorg for døende» og «Konfirmantjubiläum».

Kirkerådet gjorde i februar 2025 tilsvarende vedtak (KR 13/25).

Forslag til vedtak

1. Bispemøtet ber om at det igangsettes en liturgisak etter kapittel tre for følgende ordninger:
 - Fremstilling med forbønn
 - Grunnsteinsnedleggelse
 - Gjenåpning av kirke
 - Kirkejubiläum
 - Båreandakt
 - Gravferd på havet

2. Bispemøtet ber om at det igangsettes en liturgisak etter kapittel to der de gudstjenestene i Gudstjenestebokens punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak (slik skjærtorsdag, langfredag og påskennatt har fått), samt ordningene «Omsorg for døende» og «Konfirmantjubileum», får status som ressursmaterieil.

Saksorientering

Bakgrunn

Gjennom de siste to tiårene er flere av Den norske kirkes hovedliturgier revidert. Dette gjelder ordningene for

- [hovedgudstjeneste](#) (KM 5/19),
- [påskens gudstjenester](#) (KM 5/22),
- [askeonsdag](#) (KM 9/24),
- [dåp i hovedgudstjenesten](#) og [i egen gudstjeneste](#) (KM 5/17),
- [konfirmasjon](#) (KM 23/21)
- [vigsel](#) og [forbønn for borgerlig inngått ekteskap](#) (KM 5/17).

I 2023 vedtok Kirkemøtet [Regler for saksbehandling i liturgisaker](#) (KM 6/23). Disse reglene skiller mellom tre ulike typer liturgisaker. Kapittel to omhandler kirkens hovedliturgier. Kapittel tre omhandler øvrige liturgier, og i kapittel fire omtales liturgiske forsøksaker.

Liturgisaker som pågår

Etter vedtak i Bispemøtet og Kirkerådet pågår det nå liturgisak etter kapittel to for

- vigslingsliturgiene (dette inkluderer vigsling til [prest](#), [diakon](#), [kantor](#), [kateket](#), fast kirkelig tjeneste¹, [biskop](#), vigsling av kirke², [kirkegård](#) og lokale til kirkelig bruk³ (KR 32/18, BM 24/18)
- [gravferd](#) (KR 15/24, BM 14/24).

Arbeidet med vigslingsliturgier og gravferdsliturgien har vist at det er behov for endringer i flere mindre liturgier som forholder seg til hovedliturgiene. I utgangspunktet inngår disse mindre ordningene ikke i revisjonen av hovedordningene. Bispemøtet og Kirkerådet har sett behovet for at også disse ordningene behandles og har vedtatt liturgisak etter kapittel tre for:

- [Innsettelse av prest og prost](#) (BM 47/24, KR 13/25)
- [Innsettelse av øvrige vigslede menighetsarbeidere](#) (BM 47/24, KR 13/25)
- Nytt orgel (BM 7/23, KR 13/25)
- Avvigsling av kirke (BM 7/23, KR 13/25)
- [Urnedsettelse](#) (BM 48/24, KR 13/25)

På bakgrunn av en gjennomgang av eksisterende, ikke-reviderte liturgier og menighetenes behov, har Kirkerådet og Bispemøtet også vedtatt liturgisak om sakramentsforvaltning utenfor menighetenes hovedgudstjeneste (KR 65/23, BM 35/23). Til denne liturgisaken ligger

- oppdatering av ordningene for
 - o [Nøddåp](#) og [Stadfestelse av nøddåp](#)
 - o [Nattverd hos en syk – soknebud](#),
- utarbeiding av
 - o ordning for dåp i særskilte situasjoner
 - o ordning for konfirmasjon i særskilte situasjoner.
 - o nattverdbønner til bruk utenfor hovedgudstjenesten

De fleste av disse ordningene behandles etter kapittel tre i regler for saksbehandling i liturgisaker. Unntakene er ordningene for dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner som ble vedtatt behandlet etter kapittel to.

¹ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 197](#)

² [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 229](#)

³ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 244](#)

Nye liturgisaker

Ordninger tilknyttet vigsling og gravferd

Etter en gjennomgang av alle vedtatte liturgier i Den norske kirke, vedtok Kirkerådet liturgisaker for noen flere ordninger som er tilknyttet pågående arbeidet med vigslingsliturgier og gravferdsliturgi (KR 13/25). Igangsetting av en liturgisak for disse ordningene krever også vedtak i Bispemøtet.

Kirkerådets vedtak er begrunnet i at faglig kompetanse som utvikles i arbeidet med hovedliturgiene for vigsling og gravferd bør benyttes i arbeidet med tilstøtende ordninger. Dette er også hensiktsmessig med hensyn til saksbehandlingstid og økonomiske ressurser i sekretariatet.

Ordninger som forslås behandlet etter kapittel tre i saksbehandling for liturgisaker er:

- [Fremstilling med forbønn](#)
- Grunnsteinsnedleggelse⁴
- Gjenåpning av kirke⁵
- Kirkejubileum⁶
- [Båreandakt](#)
- Gravferd på havet⁷

Ordninger som kan få status som liturgisk ressursmaterieell

Arbeidet med hovedgudstjenesten har vært stort og pågått over to tiår, senest med vedtaket om en ordning for askeonsdag vedtatt i 2024.

I tråd med [Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten punkt 78](#), kan Kirkemøtet fastsette nærmere bestemmelser om Gudstjenestebokens punkt III «Andre gudstjenester bestemt av kirkeåret»⁸ og IV «Andre gudstjenester uavhengige av kirkeåret»⁹.

Etter Kirkemøtets vedtak om hovedgudstjeneste, påskens gudstjenester og askeonsdag, gjenstår det i disse kapitlene en del ordninger for andre typer gudstjenester. De fleste av disse gjenværende ordningene er svært enkle. De tre gjenværende ordningene av noe omfang er:

- [Skriftemålgudstjeneste](#)
- [Forbønns gudstjeneste](#)
- Nattverd gudstjeneste utenom høymessen.¹⁰

Skriftemålgudstjenesten er i bruk i deler av landet i den formen Gudstjenesteboken fra 1992 gjengir. Ordningen for nattverd gudstjeneste utenom høymessen er ivarettatt gjennom det pågående arbeidet med sakramentsforvaltning utenfor menighetens hovedgudstjeneste.

Bispemøtets sekretariat anbefaler at de gudstjenestene som er omtalt i Gudstjenestebokens punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak (slik skjærtorsdag, langfredag og påskennatt har fått), får status som ressursmaterieell. Slik vil de være tilgjengelig for de som ønsker å bruke dem, men samtidig ikke binde gudstjenestefeiringen disse dagene.

Det samme gjelder for ordningene for Konfirmantjubileum¹¹ og Omsorg for døende.¹²

Sekretariatet anbefaler at dette forslaget behandles etter kapittel to i Regler for saksbehandling i liturgisaker (jf. §1, andre ledd). Kirkerådet gjorde sitt vedtak om dette i februar 2025 (KR 13/25).

⁴ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 223](#)

⁵ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 245](#)

⁶ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 246](#)

⁷ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 253](#)

⁸ [Gudstjenesteboken 1992, del I, side 207-255](#)

⁹ [Gudstjenesteboken 1992, del I, side 256-333](#)

¹⁰ [Gudstjenesteboken 1992, del I, side 281](#)

¹¹ [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 84](#)

¹² [Gudstjenesteboken 1992, del II, side 122](#)

Bispemøtet kan senere vurdere om det er behov for å revidere ordningene for [enkeltskrifte](#) og skriftemålgudstjeneste. Dersom Bispemøtet ønsker en revidering av ordningene for skriftemål, kan det igangsettes liturgisak for dette.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Denne saken foreslår vedtak som vil gjøre arbeidet med Den norske kirkes liturgier mer helhetlig og ressurseffektivt. Å jobbe samtidig med alle de ulike liturgiske ordningene knyttet til vigsling og gravferd, forenkler arbeidet og sikrer at ordningene som vedtas uttrykker enhetlig teologi og forholder seg til den struktur. Å ikke se disse ordningene i sammenheng vil medføre mer administrasjon.

Å behandle de aktuelle ordningene etter kapittel tre i saksbehandling for liturgisaker innebærer en mer effektiv saksbehandling både med tanke på administrative og økonomiske ressurser.

Ved å gi de gudstjenestene i Gudstjenestebokens punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak, samt ordningene «Omsorg for døende» og «Konfirmantjubiläum» status som ressursmateriell, unngår Kirkerådet lang og ressurskrevende behandling av disse ordningene. Saksbehandlingen kan følge en av de to pågående liturgisakene som allerede behandles etter kapittel to og unngår slik store økonomiske og administrative konsekvenser.